

## Hartmanická hospoda...

### IV.

V městečku Hartmanice bývaly za první republiky hospody dvě. V pozdější době po válce zde však zůstala jen hospoda jedna. Z těch dob byl také na její fasádě dvojjazyčný nápis: „Gasthof zur Linde – Hostinec U lípy“. Opodstatněnost názvu byla dána košatou lípou, která stála na horním náměstí hned pod hospodou. Společnost jí dělala socha svatého Jana Nepomuckého, na jehož kamenném podstavci byl vytesaný nápis: „Georgius Pollaff 1731“. Stála zde také kamenná kašna s tekoucí vodou. Zadní stranu náměstí tvořila hospodářská stavení, kolem nichž vedly dvě uličky navazující na protější cestu do Pekelského údolí a dál ke králováckému dvorci Busil. Název hospody ve dvojjazyčném provedení zde setrval ještě několik let po válce a zdálo se, že nikomu nevadí, neboť díky chátrající fasádě zvolna mizel, a tím i jeho čitelnost brala za své. Zcela jistě v Hartmanicích nežili jenom nevěřící, ba naopak. Hospoda stála v zatáčce a mnozí z pozdějších návštěvníků ji i tak nazývali. Zvolna chátrající kostel sv. Kateřiny stál šikmo naproti hospodě. V dobách minulých, později i budovatelských začal na něm také pracovat zub času. A nebylo to jen z ekonomických důvodů. Nikdo se o něho moc nestaral, neboť předchozí obyvatelé německé národnosti, kteří hojně chodili do kostela, byli odsunuti. Přesto pomyslné spojení těchto dvou objektů, byť jen vzdušnou čarou přes silnici, v podstatě na dosah ruky, plnilo zcela jistě původní záměr předchozího majitele hostince – jít dění naproti a ještě přitom vydělat. Záměr vymyšlený velice chytře, a proto také hostinec svého času vzkvétal... Hartmanice byly od 19. století i významným místem bývalého rozsáhlého Prácheňského kraje. Význam byl dán i tím, že byly okresem, zrovna tak jako Kašperské Hory. Byl zde i soud a dokonce „šatlava“. Skoro do dnešních dnů se dochovaly v přízemí dnešního městského úřadu vězeňské kobky, které se později staly odkladištěm všeho nepotřebného a z části i archivem. Archivem však trochu problematickým, neboť zde bylo až příliš nadměrné vlhko... Prácheňský kraj zastřešoval historický Písek, pod který patřila i větší Sušice, Horažďovice i Strakonice a mnohá jiná další města a městečka dnes rozdělená do čtyřech okresů Šumavy a Pošumaví. Písek tak měl i vyšší soudní instanci a šlo v něm spatřit i mnohé pamětihodnosti, včetně jednoho z nejstarších kamenných mostů přes řeku Otavu. Hostinec „U lípy“ byl významný i tím, že sem sedmého října 1938 přijeli styční důstojníci Československé armády, aby zde vyčkali příjezdu styčných důstojníků z Německa. O den později se jich dočkali o čtrnácté hodině odpolední místního času, kdy německá armáda dorazila se svými vojenskými oddíly do Hartmanic. Vše v důsledku vytvoření „Sudet“, jako územního celku několika žup, přiřazených k Velkoněmecké Říši. Místní

obyvatelé německou armádu oslavovali jako své osvoboditele. Češi, kteří zde byli v menšině, museli své domovy opustit a přestěhovat se mimo nově vzniklé říšské hranice. Skoro celá Šumava byla začleněna do území příslušející Bavorsku. Jednalo se o 1600 km<sup>2</sup> s 90.000 obyvateli. Po skončení války se karta obrátila a v důsledku předchozích dohod válečných mocností (USA, Anglie a SSSR) z roku 1943 byli později na základě deklarovaných „Benešových dekretů“ Němci vyhoštěni z celého příhraničí.

Vraťme se však do roku 1938 i let předchozích. Mezi prvními byli německými úřady v Hartmanicích pozatýkáni: četař a pozdější strážmistr četnictva Josef Walecka, továrník Bohumil Urbánek z Chlumu a dalších jedenáct osob. Všichni byli následně odvezeni do Straubingu a odtud do koncentračního tábora v Dachau. Ke dni 23. 12. 1938 byli všichni propuštěni. Byl to prý projev dobré vůle německého národa. Příští rok vznikl „Protektorát Čech a Moravy“. Děti žijící na území (Sudet) Hartmanic byly již od svých 10 let věku podrobovány vojenskému výcviku. Do vyučovacího procesu byly začleněny zejména prvky a dění kolem války, armády a vojenských událostí. Učitelé německé školy v Hartmanicích byli součástí mašinérie, která prosazovala nacismus. V minulých a předchozích letech, ale ještě i bezprostředně po válce v Hartmanicích existovala svého času i tak zvaná „svodná hospoda“ stanovená v rámci tehdejšího daňového systému. Vznikla v návaznosti i na písecký státní hřebčín, který se snažil udržet kvalitní chov koní v celém regionu, kdy místním sedlákům byli zapůjčeni plemenní hřebci. To se i v pozdějších poválečných letech stalo pravidlem. Svody koní pak byly tou nejlepší příležitostí posedět ve zdejších pohostinstvích „U lípy“ či Grünbergů i pozdějších Fleischmannů, rodiny národních správců. Hostinec Fleischmanna Václava měl i ubytovací kapacitu a jmenoval se „Plzeňská pivnice“. Na konci padesátých let minulého století zanikl. Co však je již méně známo, že od poloviny šestnáctého století v Hartmanicích existovala celnice a konala se zde i Evropská burza borůvek a brusinek, která určovala, za jaké obchodní ceny se uvedené komodity budou prodávat. Od těch dob byly známy i skupinové sběry, více brusinek než borůvek. Vše existovalo i po vzniku Československa až do konce druhé světové války.

V rozmezí let 1936 – 1937 s přispěním plzeňského pivovaru zde vzniká hostinec rodiny Grünbergů s určující smlouvou pronájmu deseti let užívání. Po uplynutí stanovené lhůty měla veškerá práva pronájmu zaniknout a přejít na nájemce. Po válce však uvedená rodina byla odsunuta do Německa. Hospody se ujímá národní správce z rodiny Fleischmannů. Ani on nesplnil uvedenou podmínku, neboť v roce 1959 došlo k právním úpravám novým, po kterých veškerý majetek i v rámci drobného podnikání byl převeden pouze na stát... Potažmo na národní výbor, který mnohdy určoval i ceny zboží a služeb. Takže z původní

hospody vznikla jídelna ZŠ a Mateřská školka. Hospoda byla situována pod velkým náměstím hned u silnice ve směru na Chlum.

Po válce se na uvedeném hostinci „ U lípy“ na malém hořejším náměstí dost často střídali různí zájemci a hostinští, než celý objekt připadl státu, potažmo sušickému spotřebnímu družstvu Jednota. Po této době známými hostinskými se zde staly rodiny Oudů a Voldřichů. V rámci střídání dovolených zde nějaký čas strávil i Karel Malý, později velice známý vedoucí pohostinství v „Lidáku“ v Sušici, kde pracoval i se svojí manželkou Marií, dnes známou šumavskou spisovatelkou, která na Šumavu nedá dopustit, ani tak na jejich Lidák! Od šedesátých let obrat hospody do budoucnosti jen vzrůstal. Pčinili se o to návštěvníci z řad místních, kteří pracovali převážně u lesů a statků... Vojenských či státních, které se zde vzájemně doplňovaly i prolínaly, ale nekonkurovaly si. Svého času se zde nechaly vydělat i slušné peníze, byť práce příkladně v lese byla pěkná dřina, kde se uplatnili jen tvrdí a nebojácní chlapi. Však i těch úrazů v lese bylo poměrně dost, dokonce i úrazů smrtelných. Nebylo divu, že mužští po úmorné dřině skončili v hospodě právě „U lípy“. Mnozí ji navštěvovali i denně. Denně zde vysedávali a dost často pili i na dluh, kdy vše pak spláchla výplata! Hostinští byli vůči takovým stálým štamgastům velice tolerantní. Věděli, že o své nepřijdou! Návštěvníci hospody byli většinou chlapi urostlí a nebylo mezi nimi nouze při prosazení své pravdy, podpořené nejednou skleničkou tvrdého alkoholu, vrazit tomu druhému pořádnou hospodskou facku nebo i ránu pěstí. Vlastně k ráně nikdy neměli daleko. To pak nebylo divu, že se i hostinský zabezpečil, když vzadu za svými zády nebo dole pod pultem, v blízkém dosahu ruky, měl vždy připravený provizorní dřevěný obušek omotaný kůží. Na zákroky do Hartmanic dojížděli sušičtí muži zákona, kteří zde rozhodně lehkou práci neměli, neboť když si hostinský nevěděl rady, tak mu esenbáci byli i dobří... Většina hříšníků však po vystřízlivění věděla, že přestřelila, a tak byla chvíli hodna a sekala „latinu“. Zejména při výplatních termínech, byly dva (záloha a dobírka), měli muži zákona na radnici v Sušici pohotovost. Obdoba toho byla i na jiných místech a koutech Šumavy. V hospodě se i vyvařovalo, dvě až čtyři hlavní jídla. V té době zde bývalo nadmíru veselo i do pozdních nočních hodin. Do kuchyně se vcházelo z chodby vlevo a do lokálu vpravo. Málokdy zde však lesáci jedli. To už muselo být, že si dali polévku s rohlíkem, tlačenkou anebo utopence s cibulí. Jen pro guláš občasně vytvořili výjimku, ten zde svého času uměli opravdu dobře! Samotní hostinští zde také nemohli být bázliví, a nemuseli být zrovna samý sval, jako je to dnes moderní. Vzhledově hospoda dlouhý čas měla svou neměnnou podobu. Bylo to i v době, kdy vykazovala v rámci okresu Klatovy u Jednoty nejvyšších ukazatelů tržby. Hartmanice se tak obrazně propily do první ligy. Život v nich nikdy nebyl fádňí, byť se to někomu mohlo zdát, že zde lišky dávají dobrou noc, ale nebylo tomu tak. To zde

v okolí bylo mnoho jiných míst, kde to skutečně platilo. V Hartmanicích nikoliv.

Šlo zde spatřit v prvopočátku jen chudé roky, ale zejména později i časy hojnosti, což však šlo již k létům osmdesátým minulého století. Byla zde i průmyslová prodejna na velkém náměstí, kde sídlil nadmíru šikovný pan Milota, který sehnal i nemožné, a tak nebylo divu, že do Hartmanic jezdili právě k Milotovi nakupovat lidé i z jiných míst okresu, dokonce z Klatov nebo Sušice. Jeho dotaz: „Sire, co potřebujete?“ byl známý po celém okrese. Milota byl úslužnost sama a dokázal být i nadmíru dobrý společník, který hrál často na housličky do ouška štamgastům v nejedné hospodě v Sušici i jinde, nevyjímaje té hartmanické „U lípy“. Byl známý i tím, že mu chutnalo vínečko, pivo pro něho bylo pitím sprostým. Neodmítl ani nějakou tu skleničku francouzského koňaku, který měl také ve velké oblibě. Život zde na Hartmanicích psal příběhy, někdy příliš prosté, ale pro zdejší kraj typické, kdy z původních německých obyvatel zůstalo jen torzo, převážně ze smíšených rodin. Mozaika občanů poválečné doby leccos ukázala svou různorodostí... Do dnešních dnů ti starší pamatují i na legendu, Františka Koutenku staršího, který měl amputovanou jednu nohu a bydlel v malém zděném domečku při silnici na Nové Městečko. Před křižovatkou se nechalo odbočit na Dolejší Krušec, kde býval i malebný menší zámek, který svého času vlastnily (ČSA) Československé aerolinie Praha. Koutenka měl dřevěnou protézu. Ráno sedl na autobus anebo si někoho stopnul a nechal se vyvést do Hartmanic. Samozřejmě, že jeho cílovou stanicí byla hospoda „U lípy“. Setrval zde až do doby, než k večeru pro něho přijela jeho manželka zvaná důvěrně místními „Vrtule“. To již měl problémy se s tou protézou vůbec postavit, neřkuli jít. Vždy se však našli místní štamgasti, kteří jeho manželce rádi pomohli „tátu“, jak mu říkala, usadit do trakaře, neboť věděli, že nepřijdou o spoustu legrace... Když trakař vyplnilo tělo „rozdivočelého“ Koutenky, začal vykřikovat na všechny světové strany různé hlášky a sprosté nadávky. „Ty vole, co na mne čumíš, to jsi ještě neviděl vožralého, to si ještě neviděl mrzáka? Běž do prdele! Chceš dostat přes držku? A podobně.“ Po té, co Koutenkova konečně chytla vojku trakaře a jela s manželem zvolna domů, křik, nadávky, urážky i jeho nevybíravé pobídky neustávaly. Ten nespokojen její pomalou jízdou si nakonec odepnul protézu, s kterou manželku pobízela, mlátil a popoháněl k vyšší rychlosti. Té se mu i dostalo. To již Koutenkova – Vrtule nakročila z Hartmanic k jejich domovu, kam to bylo řádně s kopce. Její trakař se vždy rozeběhl, že měla co dělat, aby ho ubrdila. Ve většině svou šikovností ho vždy dovezla domů bez úhony. Jen jednou ho vyklopila do škarpy a kopřiv, když zakopla. To se oba povalovali v příkopu a Koutenka lamentoval, že umírá. Jakýsi neznámý dobrák, který jel s autem kolem, u nich zastavil a chtěl ho odvést do nemocnice. Se zlou se však potázal. I na něho začal Koutenka sprostě nadávat. Tak ten

dobrák raději sedl do auta a oba nechal jejich osudu. O čemž však nesmlčel, takže se stejně celá epizoda o jejich havárii provalila. Jak paní Koutenková k trochu hanlivé „Vrtuli“ vůbec přišla? Snad i proto, že o ní bylo známo, že je rychlejší než autobus ČSAD místní dopravy. Jednou ji zpozorovali, jak vychází od jejich domku, když kolem zrovna projížděl autobus do Sušice a ona si to mířila na Dolejší Krušec. Tam nabrala správný směr přes les do Nuzerova, Volšovy, Červené Dvorce a Sušici. Když pak ti stejní zvědavci vystupovali na sušickém náměstí z autobusu, tak zjistili, že „Vrtule“ zde již je a klidně nakupuje. Proto ta snad hanlivá, ale přesto oceňující přezdívka jejího úžasného výkonu. Takový byl kolorit života v Hartmanicích tehdejší doby.

V přebudované hospodě „U lípy“ je dnes cukrárna a penzion. V zadní části objektu přesto zůstali nájemníci z řad vietnamských spoluobčanů. Lze tak jen ve velice vzdálených vzpomínkách konstatovat, že komodita výkupu a taxace borůvek i brusinek již dávno pominula. Zůstaly tak jen vzpomínky na doby, kdy hospoda byla skutečnou hospodou, kde se pro ránu a nějaký ten šrám mezi návštěvníky nešlo až tak daleko.